

KATOLIČKI VJERSKI ODGOJ U DJEČJIM VRTIĆIMA

Pripremila: Marija Ivanković,
prof.

viša savjetnica za predškolski odgoj

Program vjerskog odgoja u izvanobiteljskim uvjetima strukturiran je 1991. godine u mjesecu studenome u *Zavodu za školstvo*, Badalićeva 24. Radni tekst Programa izašao je krajem siječnja 1992. godine. U kolovozu 1993. godine *Zavod za školstvo Ministarstva prosvjete i kulture* je preporučio *Program*, a u studenome 1993. godine Ministarstvo ga je odobrilo. Veća uključenost vjerskog odgoja u predškolske ustanove ostvarena je 1994. godine (vidjeti *Program*).

Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske ratificiran je u Hrvatskom državnom saboru 24. siječnja 1997. i u njemu se govori o katoličkom vjerskom odgoju u predškolskim ustanovama.

Čl. 1. Ugovora glasi:

1. Republika Hrvatska, u svjetlu načela o vjerskoj slobodi, poštuje temeljno pravo roditelja na vjerski odgoj djece te se obvezuje da će, u sklopu školskog plana i programa i u skladu s voljom roditelja ili skrbnika, jamčiti nastavu katoličkog vjeronauka u svim javnim osnovnim i srednjim školama i u predškolskim ustanovama, kao obvezatnog predmeta za one koji ga izaberu, pod istim uvjetima pod kojima se izvodi nastava ostalih obveznih predmeta.

2. Odgojno-obrazovni sustav u javnim predškolskim ustanovama i školama, uključujući i visoka učilišta, uzimat će u obzir vrijednosti kršćanske crkve.

Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi stupio je na snagu 7. veljače 1997. godine. U svojim odredbama članaka 3. i 15. daje mogućnost provedbe različitih programa pa tako i vjerskog odgoja pod uvjetima koji se odnose na ustroj svih programa u predškolskoj djelatnosti. Važno je istaknuti da je ovim Zakonom predškolski odgoj postao dio

sveobuhvatnog odgoja i obrazovanja, odnosno njegov podsustav.

Čl. 3. stavak 2. Zakona glasi:
Predškolski odgoj ostvaruje se u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece te socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji.

Čl. 15. stavak 1. definira programe koji se ostvaruju u dječjim vrtićima pa tako u petoj alineji navodi programe umjetničkog, kulturnog, vjerskog, sportskog sadržaja. Stavkom 3. istog članka propisano je da na navedene programe suglasnost daje *Ministarstvo prosvjete i športa.*

Nadalje, 29. siječnja 1999. godine potpisan je *Ugovor o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama*, kojim se preciznije uređuju pitanja vezana uz samu provedbu katoličkoga vjerskog odgoja u predškolskim ustanovama.

Programe vjerskog odgoja djece predškolske dobi u predškolskim ustanovama moguće je ustrojivati prema odredbama *Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi (Narodne novine, broj 10/97.)* i *Ugovora o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama* od 29. siječnja 1999., a samu realizaciju vjerskog odgoja u dječjim vrtićima određuje stavak 6. članka 1. i stavak 2., 3. i 4. članka 3. navedenog Ugovora i članak 15. Zakona.

Stavak 6. članka 1. navedenog Ugovora glasi:
Vjerski odgoj u javnim predškolskim ustanovama izvodi se za djecu čiji roditelj odnosno skrbnik o tomu daje pisanu izjavu ravnatelju predškolske ustanove.

Stavci 2., 3. i 4. članka 3. navedenog Ugovora glase:

2. *Katolički vjerski odgoj u javnim predškolskim ustanovama izvodi se u okviru cjelokupnog odgoja prema programu katoličkog vjerskog odgoja predškolske djece.*
3. *Nastavne planove i programe katoličkog vjeronauka za javne osnovne i srednje škole te program katoličkog vjerskog odgoja za javne predškolske ustanove izrađuje Hrvatska biskupska konferencija.*
4. *Nastavne planove i programe iz stavka 3. ovoga članka na prijedlog Hrvatske biskupske konferencije donosi ministar prosvjete i športa.*

Još 1992. godine u Republici Hrvatskoj je oblikovan Program vjerskog odgoja u skladu s novom koncepcijom i Programskim usmjerenjem i standardima UNESCO-a, koji je i danas temeljni dokument za sve programe koji se provode u dječjim vrtićima i drugim pravnim osobama koje se bave djecom predškolske dobi.

Od 1992. godine pa do danas održano je oko 45 duljih i kraćih seminara s radionicama na svim razinama predškolske djelatnosti (na razini države, županije i gradova i općina). Na tim okupljanjima nastajali su različiti projekti, npr. *Otkrivajmo i upoznajmo svijet*, a neke predškolske ustanove počele su ostvarivati vjerski odgoj u sklopu redovitog programa (Dječji vrtić *Vrbik*, Zagreb, Dječji vrtić *Rijeka*, objekt *Potok*, Dječji vrtić *Trešnjevka* u Zagrebu, Dječji vrtić *Tratinčica* u Koprivnici te vrtići u Našicama, Kutini i Varaždinu).

PRIMJER PRIMJENE VJERSKOG ODGOJA

U Dječjem vrtiću *Vrbik* u Zagrebu vjerski se odgoj provodi od 1994. godine kao kraći program 2 puta na tjedan u trajanju od 30 minuta s djecom iz jedne odgojne skupine. Program provodi odgajateljica sa završenim studijem za vjeroodgajateljicu laikinja. Od 400 anketiranih roditelja upisane djece u dobi od 4 do 7 godina, njih 350 izrazilo je svoje potrebe za uključivanjem vlastite djece u ponuđeni program vjerskog odgoja.

Program se provodi u sobama dnevnog boravka s onom djecom čiji su roditelji izrazili potrebu za programom, a odgajateljici dotične grupe provode uobičajeni program s onom djecom čiji roditelji nisu izrazili želju i potrebu za programom vjerskog odgoja (napomena - svaka odgojna skupina ima svoj vlastiti *Kurikulum usmjeren na dijete* i njegove potrebe koje se zadovoljavaju tijekom čitavog dana - cjelodnevni program koji se provodi fleksibilno u svim prostorima vrtića).

Procjenu programa vrše roditelji i djeca, stručni tim vrtića i sam vjeroodgajatelj sa svojim mentorom, a ona se prilaže Godišnjem izvješću vrtića. Iskustva iz provođenja programa su pozitivna, budući da program u svoja četiri dijela sadrži opće humanističke vrijednosti, a u dva dijela vrijednosti iz tradicije katoličkog vjerskog odgoja Starog i Novog zavjeta.

U 1993. godini organiziran je *Montessori seminar religioznog odgoja djece predškolske dobi*, a 1997. godine vrtić počinje s tečajevima *Kateheze dobrog pastira u organizaciji Akademije za razvojnu rehabilitaciju* (Akademija je osnovana 27. veljače 1997. sa sjedištem u Zagrebu pri *Klinici za dječje bolesti*, Klaićeva 16, kao stručna udruga koja je članica *Međunarodne akademije za razvojnu rehabilitaciju* sa sjedištem u Münchenu, Njemačka, Heilghofstrasse 63). Djelatnost Akademije čini cjelovitost i integriranost svih potreba i sposobnosti djece u pogledu medicinskog, pedagoškog i psihološkog područja razvoja.

Osnovana je i *Udruga katoličkih odgajatelja za predškolsku dob* u Hrvatskoj pri *Uniji viših redovničkih poglavara* (1993. godine).

Osnovano je 2000. godine mješovito Povjerenstvo predstavnika HBK NKU i MpiŠ za pitanja vjerskog odgoja u predškolskim ustanovama i vjeronauka u osnovnim i srednjim školama. Ovdje treba istaknuti da se od 1997. godine nije davala suglasnost, sukladno članku 15., na programe katoličkoga vjerskog odgoja osim na pravne osobe tj. Vjerske dječje vrtiće, a tražili smo da se postojeći program vjerskog odgoja iz 1993. godine operacionalizira kako bi mogao biti provediv u većoj mjeri (kadrovi, prostor, financiranje i drugo).

Za veći obuhvat predškolske djece vjerskim odgojem nema zakonskih zapreka, ali se za ustroj takvih programa trebaju prirediti jasniji programi katoličkoga vjerskog odgoja za onu djecu čiji se roditelji odluču za taj program, a moći će se ostvarivati u onim sredinama gdje za to bude postojao interes roditelja i njihove djece, a pod uvjetima koji određuju ustroj svakog programa u predškolskoj ustanovi.

Znači, programi katoličkoga vjerskog odgoja u dječjim vrtićima moći će se realizirati tek nakon osiguranih kadrovskih, prostornih i financijskih uvjeta u onim predškolskim ustanovama koje ponude programe roditeljima i za koji se oni odluču pri sklapanju ugovora kod prijama djece u određeni dječji vrtić i to u sklopu:

1 cjelovitog programa (koji se uglavnom i sada provodi u vjerskim katoličkim dječjim vrtićima) koji bi ostvarivale odgajateljice s dodatnom edukacijom na teološkim studijima

2 kraćeg programa u sklopu redovitoga programa koji bi ostvarivale odgajateljice s dodatnom edukacijom na teološkim studijima

3 kraćeg programa izvan redovitoga programa koji bi ostvarivali odgajatelji i stručni suradnici s dodatnom vjerskom edukacijom ili vjeroučitelji koji su se doškolovali za rad s djecom predškolske dobi.

S obzirom na to da se željelo kvalitetno pripremiti za uvođenje katoličkoga vjerskog odgoja u one ustanove koje će ispunjavati uvjete i takav program moći ponuditi roditeljima, 29. rujna 2001. godine *Zavod za unapređivanje školstva Ministarstva prosvjete i športa i NKU HBK* su u Zagrebu organizirali *Katehetsku jesensku školu* na kojoj se donijelo nekoliko zaključaka u svezi s osiguravanjem kadrovskih uvjeta za provedbu programa namijenjenih djeci predškolske dobi. Slijedom zaključaka *HBK NKU* je počeo s pripremama dragovoljno prijavljenih odgajateljica za provedbu programa katoličkoga vjerskog odgoja u dječjim vrtićima, koji će trajati jednu godinu prema raspoloživom

slobodnom vremenu odgajatelja koji već rade u pojedinim dječjim vrtićima (seminari teoloških fakulteta u Zagrebu, Rijeci, Splitu, Đakovu i Zadru).

HBK je u listopadu 2001. godine prihvatila program katoličkoga vjerskog odgoja koji je priređen prema *Programskom usmjerenju*, temeljnom programskom dokumentu za rad s djecom predškolske dobi.

Sukladno članku 15. Zakona *Ministarstvo prosvjete i športa* je 25. siječnja 2002. godine verificiralo *Program katoličkog vjerskog odgoja*.

Prema našim spoznajama *Program doškolovalnja odgajateljica u vjeri* trebalo je do rujna 2002. godine završiti oko 400 odgajateljica i jedan odgajatelj djece predškolske dobi i dobiti mandate za provedbu vjerskog odgoja u dječjim vrtićima nakon pribavljene suglasnosti ovog Ministarstva.

U *Ministarstvu prosvjete i športa* je tijekom srpnja i kolovoza 2002. godine pristiglo oko 20 zamolbi dječjih vrtića za verifikaciju programa katoličkog vjerskog odgoja djece predškolske dobi, a do sada je suglasnost dobilo šest dječjih vrtića i to su:

1. Dječji vrtić *Kolibri*, Zagreb
2. Dječji vrtić *Vrapče*, Zagreb
3. Dječji vrtić *Gajnice*, Zagreb
4. Dječji vrtić *Pčelica*, Zagreb
5. Dječji vrtić *Poletarac*, Zagreb
6. Dječji vrtić *Tratinčica*, Grubišno polje.

Druge vjerske zajednice do sada nisu dostavljale programe vjerskog odgoja niti su tražile suglasnosti na izvođenje programa vjerskog odgoja s djecom predškolske dobi pripadnicima njihove vjerske zajednice u dječjim vrtićima. Svi dječji vrtići koji su dobili suglasnost na provedbu programa katoličkog vjerskog odgoja u dječjim vrtićima žele provoditi cjelodnevnne, desetsatne programe koje će ostvarivati po dvije odgajateljice u vjeri koje su odgajateljice djece predškolske dobi, a doškolovala su se na Teološko-katehetskim fakultetima u pet biskupija (Zagreb, Rijeka, Zadar, Split i Đakovo-Osijek). U svibnju i lipnju ove godine *Ministarstvo prosvjete i športa*, *Zavod za unapređivanje školstva i NKU HBK* su održali nekoliko seminara s ravnateljima dječjih vrtića te su dane jasne

preporuke o ustroju i provedbi programa katoličkog vjerskog odgoja u dječjim vrtićima. U praksi ne bi smjelo biti nikakvih problema što se tiče provedbe programa, jer će se roditelji djece koja se po prvi put upisuju u dječje vrtiće razgovorom informirati o mogućnostima dječjeg vrtića da im ponudi program katoličkog vjerskog odgoja za njihovo dijete te će se on, ako se oni odluče za taj program, moći ustrojivati. Broj odgojnih skupina u kojima će djeca imati program katoličkog vjerskog odgoja ovisit će o željama roditelja i mogućnostima dječjeg vrtića. Program katoličkog vjerskog odgoja mogu roditeljima ponuditi samo oni dječji vrtići koji imaju sve uvjete za njegovu provedbu (osposobljene odgajateljice i verificane programe).

Podjela među djecom ne može biti, znači u dječjem vrtiću se neće događati da će neka djeca iz odgojne skupine imati vjerski odgoj, a druga ne. Naime, programe vjerskog odgoja imat će samo one odgojne skupine djece u kojima su smještena djeca onih roditelja koji su tražili vjerski odgoj za svoju djecu. Sve vjerske zajednice, koje žele provoditi vjerski odgoj za djecu predškolske dobi pripadnike te vjerske zajednice mogu zatražiti suglasnost na program, ako ispune sve uvjete prema

odredbama članka 13. *Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica (Narodne novine, broj 83/2002.)*

Citat stavka 1. članka 13. Zakona glasi:

Na traženje roditelja ili skrbnika u ustavnovama predškolskog odgoja, program predškolskog odgoja sadrži vjerski odgoj. Vjerski se odgoj ustrojava sukladno zakonu te ugovorom između vjerske zajednice i Vlade Republike Hrvatske.

Zasad je samo Katolička crkva sklopila s Vladom Republike Hrvatske ugovor o vjerskom odgoju i školskom vjeronauku. Do kraja 2002. godine, očekuje se i potpisivanje sličnih ugovora sa Srpskom pravoslavnom crkvom i Islamskom zajednicom u Republici Hrvatskoj. Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica uređuje problematiku vjerskih zajednica, njihovog osnivanja i djelovanja u Republici Hrvatskoj. Za odgoj i obrazovanje važne su odredbe članka 13. te držimo da je dobro što je donesen i sigurni smo da će omogućiti jedinstveni pristup rješavanju pitanja vjerskog odgoja i školskog vjeronauka u sustavu školstva i to samo onim vjerskim zajednicama koje budu zakonom registrirane. Ovim se zakonom još više štite dječja i ljudska prava u RH.

RECEPT ZA SREĆU

2 VRŠKOM PUNE ŠALICE STRPLJENJA
1 SRCE ISPUNJENO LJUBAVLJU
2 PREGRŠTA VELIKODUŠNOSTI
1 PREGRŠT RAZUMIJEVANJA
NEKOLIKO KAPI HUMORA

SVE SASTOJKE STAVITE U SADAŠNJI TRENUTAK,
DOBRO PROMIJEŠAJTE, ZALIJTE LJUBAZNOŠĆU TE
DODAJTE VELIKU ZDJELU VJERE.
DOK JE JOŠ TOPLO, PRELIJTE PO CIJELOME ŽIVOTU I
PONUDITE NEKOME KOGA SRETNETE.

DV ŽIBEKI